

Temaplan for miljørettet helsevern 2026-2029

SKAUN KOMMUNE

© Skaun kommune 2026

Tittel	Temaplan for miljørettet helsevern 2026-2029
Ferdigstilt	02.09.2026
Utgave	1. utgave
Ansvarlig	Kommunalsjef Helse og mestring
Medvirkende	Kommuneoverlege, Strategisk ledergruppe, og Kommunikasjon og personal
Design	Kommunikasjon og personal
Forsidebilde	Illustrasjonsbilde

Innholdsfortegnelse

1 Innledning 4

1.1 Formål 4

1.2 Mål 5

1.3 Revisjon 5

2 Lovverk og ansvar 6

2.1 Lover, forskrifter og faglige veiledere 6

2.2 Ansvar, uavhengighet, likebehandling og delegasjon 7

2.3 Samarbeid 7

2.4 Arbeidsmåter i kommunens miljørettede helsevern 7

3 Oversikt, risikovurdering og tilsynsplan 8

3.1 Generell risikovurdering 8

3.2 Risikoområder 9

3.3 Spesiell risikovurdering 10

3.4 Tilsynsplan 10

4 Rådgivning og veiledning 11

5 Godkjenning 12

6 Internkontroll, vedlikehold og informasjonsplikt 13

6.1 Internkontroll 13

6.2 Vedlikeholdsplan 13

6.3 Informasjonsplikt 13

7 Tilsyn 14

8 Henvendelser, bekymringsmeldinger og klager 15

1 Innledning

Temaplan for miljørettet helsevern 2026–2029 skal bidra til at Skaun kommune ivaretar sine plikter innen miljørettet helsevern og sikrer et systematisk, risikobasert og faglig forsvarlig arbeid med helse og miljø i barnehager, skoler og SFO, samt øvrige virksomheter som omfattes av Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger.

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger regulerer i hovedsak konkrete krav til det fysiske miljøet. Fysisk og psykososialt miljø må samtidig ses i sammenheng fordi det samlede miljøet har betydning for barns og elevers helse, trivsel, lek og læring. Krav til det psykososiale miljøet reguleres primært av barnehageloven og opplæringslova.

Miljørettet helsevern er en del av kommunens helhetlige folkehelseansvar og omfatter faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsa. Disse omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer. For å ivareta folkehelseansvaret, utarbeider kommunen tilsynsplaner for hver virksomhet som omfattes av temaplanen.

Tilsynsplanen oppdateres fortløpende på bakgrunn av gjennomførte tilsyn, henvendelser, godkjenningssaker og endrede risikovurderinger.

1.1 Formål

Formålet med arbeidet rettet mot barn og elever er å bidra til at miljøet fremmer helse, trivsel, lek og læring, og forebygger sykdom, skade og alvorlige hendelser.

Planen skal være et styrings-, planleggings- og internkontrolldokument for Skaun kommunes arbeid med miljørettet helsevern.

1.2 Mål

I 2023 ble Kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035 vedtatt av kommunestyret. Samfunnsdelen ligger til grunn for alle plandokumenter vi utformer, og peker blant annet på temaer som befolkningsvekst, utbygging, bærekraft og barn og unge.

Et av satsingsområdene i samfunnsdelen er *Bolyst*. Hovedmålet for satsingsområdet er «*I Skaun har vi bomiljøer som innbyr til samskaping, inkludering og aktivitet for alle*». For å nå dette målet er det vesentlig at vi har barnehager og skoler der barnas fysiske og psykososiale helse blir best mulig ivaretatt.

Temaplanens delmål

Hvert andre år skal kommuneoverlege, virksomhetsleder oppvekst og enhetsleder eiendomsdrift og infrastruktur ha et overordnet gjennomgangsmøte. For hver barnehage og skole skal følgende drøftes:

- Barnetall
- Bygningens alder og kvalitet
- Uteområdets størrelse og kvalitet
- Inntrykk fra besøk og eventuelle klager
- Medgått tid og momenter fra forrige tilsyn

1.3 Revisjon

Kommuneoverlegen har ansvar for den faglige oppfølgingen av planen. Tilsynsplan og virksomhetsspesifikke risikovurderinger oppdateres fortløpende.

Temaplanen gjennomgås ved vesentlige:

- Endringer i lov eller forskrift
- Endringer i nasjonale faglige anbefalinger
- Organisatoriske endringer
- Endringer i kommunens risikobilde

Planen revideres senest ved utløpet av planperioden.

2 Lovverk og ansvar

2.1 Lover, forskrifter og faglige veiledere

Kommunens ansvar for miljørettet helsevern følger av folkehelseloven og tilhørende forskrifter. Etter folkehelseloven § 7 a skal kommunen føre tilsyn med virksomhet og eiendom som omfattes av lovens kapittel 3, og prioritere tilsynsvirksomheten etter en vurdering av helserisiko. Tilsynet skal dokumenteres særskilt, også hvordan uavhengighet og likebehandling er ivaretatt.

Lover og forskrifter

- Folkehelseloven
- Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger
- Barnehageloven
- Opplæringslova
- Tobakksskadeloven
- Smittevernloven
- Strålevernloven
- Strålevernforskriften
- Plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter (ved etablering og/eller vesentlige endringer av bygg og uteområder)

Faglige veiledere

- Helsedirektoratet: Helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger
- Helsedirektoratet: Systematisk folkehelsearbeid – tilsyn
- Folkehelseinstituttet: Smittevernhåndboka
- Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet: Radon
- Utdanningsdirektoratet: Skolemiljø

2.2 Ansvar, uavhengighet, likebehandling og delegasjon

Virksomhetens eier har ansvar for at kravene i Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger oppfylles, herunder å stille til rådighet nødvendige ressurser.

Kommunen har ansvar for godkjenning og tilsyn etter regelverket om miljørettet helsevern. Kommunens myndighet utøves i samsvar med kommunens til enhver tid gjeldende delegeringsreglement. Kommunens tilsyn skal organiseres og gjennomføres på en måte som sikrer nødvendig faglig uavhengighet og likebehandling mellom kommunale og private virksomheter. Kommunen skal kunne dokumentere dette særskilt.

Kommuneoverlegen ivaretar kommunens samfunnsmedisinske kompetanse etter folkehelseloven og gir medisinskfaglige råd. Kommuneoverlegen kan utøve kommunens myndighet etter folkehelseloven § 7 a dersom tidsnød gjør det nødvendig.

2.3 Samarbeid

Miljørettet helsevern krever samarbeid mellom flere fagområder og instanser. Samarbeid skal ikke være til hinder for tilsynsmyndighetens uavhengige vurderinger. Aktuelle samarbeidspartnere er blant annet:

- Virksomhetenes eiere og ledere, foreldreutvalg og elevråd
- Kommunens folkehelsekoordinator
- Kommunens barnehage- og skolemyndighet
- Kommunens bygningsmyndighet
- Helsestasjonen, skolehelsetjenesten og fastlegene
- Verneombudene
- Arbeidstilsynet
- Statsforvalteren, Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet

2.4 Arbeidsmåter i kommunens miljørettede helsevern

1. Oversikt og risikovurdering
2. Rådgivning og veiledning
3. Godkjenning
4. Planlagt risikobasert tilsyn
5. Hendelsesbasert tilsyn
6. Oppfølging av henvendelser og klager
7. Samarbeid med relevante kommunale og eksterne aktører

3 Oversikt, risikovurdering og tilsynsplan

Skaun kommune skal ha nødvendig oversikt over virksomheter som omfattes av forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Oversikten danner sammen med risikovurderinger, tidligere tilsyn, godkjenningssaker og mottatte henvendelser grunnlaget for kommunens tilsynsplan.

3.1 Generell risikovurdering

Kommunens tilsyn skal prioriteres etter en vurdering av helserisiko. Risikovurderingen skal blant annet bygge på:

- Sannsynligheten for at et uønsket forhold oppstår
- Mulige helsemessige konsekvenser
- Antall barn eller elever som kan bli berørt
- Varigheten av eventuell eksponering
- Sårbarheten til dem som berøres
- Kunnskap om den enkelte virksomheten
- Tidligere lovbrudd eller mangler
- Mottatte henvendelser
- Resultater fra tidligere tilsyn og kartlegginger

Risikovurderingen skal brukes aktivt til å prioritere hvilke virksomheter og tema som skal følges opp. Hyppigheten av og innholdet i tilsynsvirksomheten med barnehagene og skolene styres delvis av følgende risiko- og sårbarhetsanalyse:

Sannsynligheten for en uønsket hendelse er vurdert som én av følgende:

1. Lav (svært lite sannsynlig)
2. Middels (sannsynlig)
3. Høy (skjer årlig eller oftere)

Konsekvenser som følge av hendelsen er vurdert som én av følgende:

1. Liten (små skader eller belastninger på mennesker)
2. Middels (uheldige skader eller belastninger på mennesker)
3. Store (skader på eller sykdom hos mennesker)

3.2 Risikoområder

Risikoområde	**Hva vurderes**
Inneklima	Ventilasjon, temperatur, fukt, muggsopp, luftkvalitet og andre forhold som kan påvirke helse og trivsel.
Radon	Dokumentasjon på at krav og anbefalinger om radon er fulgt opp.
Smittevern og hygiene	Planlegging og drift som reduserer risiko for spredning av smittsomme sykdommer.
Renhold, sanitærforhold og avfall	Helsemessig tilfredsstillende renhold og sanitære forhold tilpasset virksomheten.
Drikkevann	Tilgang til helsemessig trygt drikkevann.
Sikkerhet, ulykker og beredskap	Systematisk arbeid for å forebygge og håndtere skader, ulykker og alvorlige hendelser.
Lys og lyd	Helsemessig tilfredsstillende forhold tilpasset aktivitetene.
Uteområder og fysisk utforming	Betydning for helse, trivsel, aktivitet, sikkerhet, lek og læring.
Vedlikehold	Oppdatert og langsiktig vedlikeholdsplan for lokaler og uteområder.
Psykososiale forhold	Vurderes som del av det samlede miljøet. Særskilte krav til psykososialt miljø følger primært av barnehageloven og opplæringsloven.

3.3 Spesiell risikovurdering

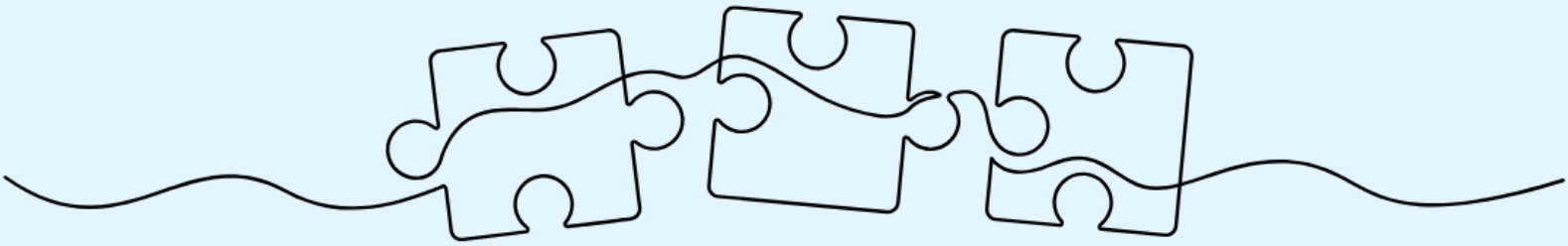
Risikovurderingen av den enkelte virksomhet skal bygge på tilgjengelig kunnskap. Aktuelle informasjonskilder kan være:

- Tidligere tilsyn og godkjenninger
- Henvendelser fra barn, elever og foreldre
- Avvik og bekymringsmeldinger
- Opplysninger fra ansatte og verneombud
- Inneklimakartlegginger og radonmålinger
- Informasjon om vedlikeholdsbehov
- Endringer i bygninger eller uteområder
- Vesentlige endringer i barnetall eller elevtall
- Informasjon fra kommunens eiendomsforvaltning
- Relevante brukerundersøkelser og tilgjengelige data fra Utdanningsdirektoratet
- Annen relevant informasjon

Risikovurderingen oppdateres ved behov og inngår som grunnlag for tilsynsplanen.

3.4 Tilsynsplan

Kommunen utarbeider en risikobasert tilsynsplan. Tilsynsplanen skal vise hvilke virksomheter eller tema som prioriteres og skal kunne justeres dersom ny informasjon tilsier at andre forhold innebærer større helserisiko. Tilsynsplanen fungerer også som grunnlag for dokumentasjon av gjennomførte tilsyn.

4 Rådgivning og veiledning

Rådgivning og veiledning er viktige virkemidler i kommunens miljørettede helsevern. Kommuneoverlegen og andre relevante fagpersoner kan gi råd og veiledning til eiere og ledere om blant annet:

- Forståelse av regelverket
- Inneklima
- Smittevern
- Fysisk miljø
- Sikkerhet og beredskap
- Vedlikehold
- Internkontroll
- Planlegging av nye eller endrede virksomheter

Rådgivning kan skje på kommunens initiativ eller etter forespørsel fra virksomheten. Kommunens rådgivende rolle må ivaretas på en måte som ikke svekker tilsynsmyndighetens uavhengighet. Kommuneoverlegen bør jevnlig delta i relevante samarbeidsarenaer med kommunens barnehage- og skoleledelse.

5 Godkjenning

Alle barnehager og skoler skal være godkjent av kommunen etter Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Godkjenningsmyndigheten er per i dag delegert til kommuneoverlegen.

Eiere av barnehager og skoler skal søke om godkjenning når det planlegges etablering, utvidelse eller endring (for eksempel betydelige endringer i antall barn) av barnehagen eller skolen.

Dersom barnehagen eller skolens tiltak også er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, skjer godkjenningen i to trinn:

1. Eieren søker om samtykke til planen for ny barnehage eller skole eller større endringer/utvidelser/rehabiliteringer/tilbygg mv. Vi ber da om dokumentasjon som viser hvordan eieren vil sikre at barnehagen eller skolen planlegges og etableres i samsvar med Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Det må fremgå hvor mange barn/elever og ansatte virksomheten er beregnet for. Søknaden behandles samtidig med at plan- og bygningsmyndigheten behandler rammesøknaden for tiltaket.
2. Eieren eller leder for barnehagen eller skolen søker om godkjenning. Vi ber da om dokumentasjon som viser hvordan eieren vil sikre at barnehagen eller skolen drives og videreutvikles i samsvar med Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Det må fremgå hvor mange barn/elever og ansatte virksomheten er beregnet for.

Godkjenning baseres på nødvendig dokumentasjon, faglige vurderinger, dialog med virksomheten og befaring der dette er relevant. En godkjenning fritar ikke virksomheten fra plikten til kontinuerlig å etterleve Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger.

6 Internkontroll, vedlikehold og informasjonsplikt

6.1 Internkontroll

Virksomheten skal ha internkontroll som sikrer at kravene i Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger etterleves. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasset virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Virksomheten skal blant annet:

- Beskrive hovedoppgaver, mål og organisering
- Ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- Avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- Dokumentere internkontrollen i nødvendig omfang
- Evaluere og forbedre rutiner og tiltak ved behov

6.2 Vedlikeholdsplan

Virksomheten skal ha en oppdatert og langsiktig vedlikeholdsplan som sikrer at lokaler og uteområder vedlikeholdes på en helsemessig tilfredsstillende måte. Vedlikeholdsplanen er et sentralt element i virksomhetens forebyggende arbeid og kan inngå i kommunens risikovurdering og tilsyn.

6.3 Informasjonsplikt

Virksomheten skal informere barn, elever og foreldre om krav til det fysiske miljøet og om muligheten til å henvende seg til kommunen som tilsynsmyndighet. Ref. Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Virksomheten skal også gi relevant informasjon dersom forhold ved virksomheten kan ha negativ innvirkning på barnas eller elevenes helse.

7 Tilsyn

Kommunen fører tilsyn med at virksomhetene oppfyller kravene i forskriften. Tilsynsaktiviteten skal være risikobasert. Tilsyn kan gjennomføres som blant annet:

- Systemtilsyn
- Tematilsyn
- Inspeksjon
- Dokumenttilsyn
- Egenmelding
- hendelsesbasert tilsyn

Et tilsyn kan omfatte hele forskriften eller avgrenses til bestemte tema. Tilsynet kan blant annet omfatte:

- Varsling om tilsyn
- Innhenting og gjennomgang av dokumentasjon
- Samtaler eller intervjuer med relevante personer
- Befaring av lokaler og uteområder
- Vurdering av funn opp mot regelverket
- Tilsynsrapport
- Oppfølging av eventuelle lovbrudd
- Avslutning av tilsynet når forholdene er tilstrekkelig rettet og dokumentert

Dersom kommunen finner brudd på regelverket, skal virksomheten få anledning til å rette forholdet. Kommunen kan ved behov benytte virkemidlene som følger av folkehelseloven, herunder pålegg om retting, stansing og tvangsmulkt, der vilkårene er oppfylt.

Når eventuelle lovbrudd er rettet og tilstrekkelig dokumentert, avsluttes tilsynet. Gjennomført tilsyn innebærer ikke automatisk at virksomheten får en ny godkjenning. Dersom forholdene ved virksomheten er vesentlig endret, vurderes behovet for ny eller endret godkjenning særskilt.

8 Henvendelser, bekymringsmeldinger og klager

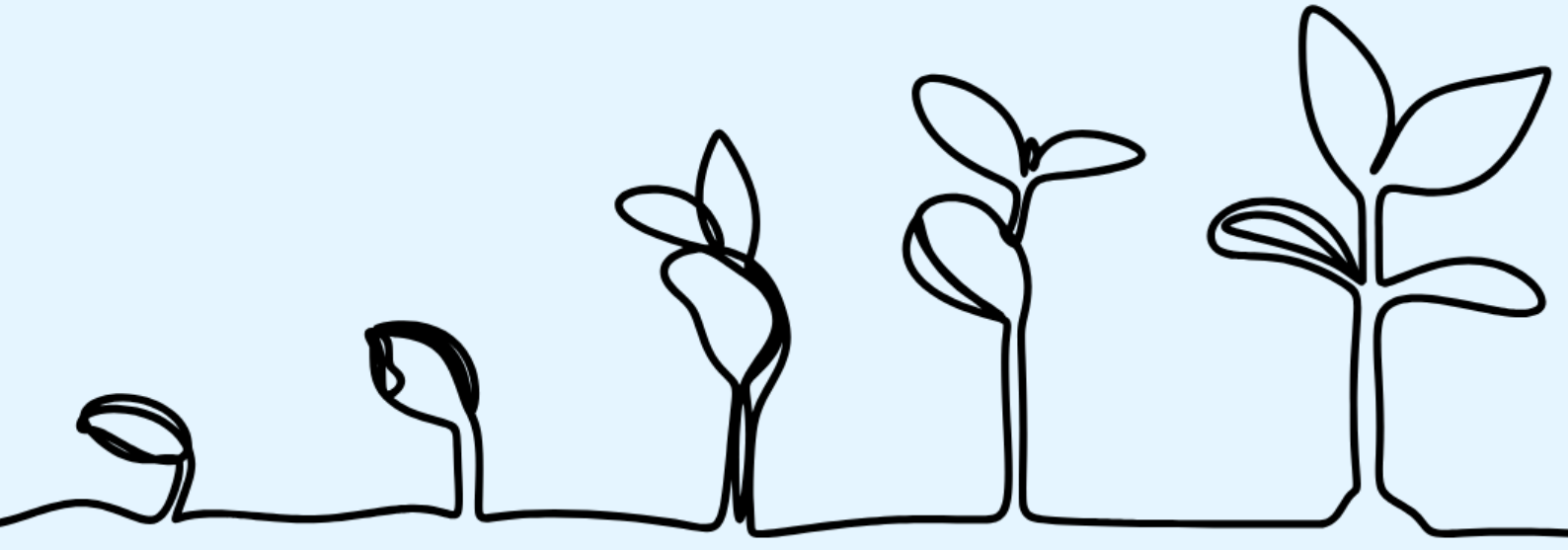
Barn, elever og foreldre som mener at kravene i forskriften ikke er oppfylt, skal som hovedregel først henvende seg til barnehagen eller skolen. Dersom virksomheten ikke har fulgt opp henvendelsen innen rimelig tid, kan eleven eller foreldrene henvende seg til kommunen som tilsynsmyndighet.

Kommunen skal da vurdere om forholdet skal følges opp gjennom tilsyn. Også andre henvendelser og bekymringsmeldinger som gir grunn til å anta at det kan foreligge helserisiko, skal vurderes ut fra alvorlighet og risiko.

Kommunen kan blant annet:

- Innhente nærmere opplysninger
- Be om dokumentasjon
- Gi råd og veiledning
- Gjennomføre befaring
- Gjennomføre hendelsesbasert tilsyn
- Fatte vedtak dersom krav i regelverket ikke er oppfylt

Kommunens enkeltvedtak etter regelverket kan påklages etter reglene i Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger og forvaltningsloven. Forskriftens § 21 regulerer klageadgangen, herunder klage til Statsforvalteren.

aktiv og attraktiv

sammen